

Strategiile industriale în *economia digitală*

Conf.univ.dr. Marina Sârbovan
Universitatea „Tibiscus” Timișoara

ABSTRACT. The industrial policies are the core of the macroeconomic policies, regarding national, continental or global areas. The hystorical construction of the economy, per main domains like agriculture, industries, servicies and informational-technological sectors does not imply the decreasing of any of them, on the contrary, the reshaping and the increasing the competitiveness on the new qualitative demandings of the third millennium. It is vital for our country that the authorities should firmly take those measures in order to secure all the Romanian strategic sectors: agriculture, industry, services and informational-digital sector, as parts of the same economic engine.

Obiectivele generale ale politicii industriale sunt, evident, acelea ale politicii economice în ansamblul ei: lupta contra șomajului și ameliorarea adecvării între ofertele și cererile de muncă; ameliorarea balanței de plăți etc. ([Ant74], cap. 2). Aceste obiective sunt, în particular, concentrate în tematica dezvoltării industriale, care înscrie perspectiva expansiunii în cadrul unei creșteri diferențiate pe regiuni. În acest caz, indicatorii care reflectă realizarea obiectivelor generale al politicii industriale sunt: locurile de muncă create în regiunile în dificultate, câștigurile de productivitate, ameliorarea balanței comerciale măsurată în raport cu situația de referință etc.

Obiectivele intermediare ale politicii industriale au variat în cursul timpului, ele putând viza: promovarea și afirmarea reconstrucției aparatului productiv, reconversia industrială, asigurarea competitivității economiei, instaurarea unei competitivități selective a economiei etc.

Realizarea politicii industriale, în sensul atingerii obiectivelor finale și intermediare, presupune aplicarea unui ansamblu de măsuri și utilizarea

unui set de instrumente, care prin conținut și sferă să permită apropierea unor obiective specifice care vor fi prezentate în continuare.

1 Asigurarea unui suport operațional pentru dezvoltarea socială

Sectorul privat începe să aibă un rol din ce în ce mai important în dezvoltarea industrială, pe întregul glob. În acest context, guvernele sunt preocupate de adoptarea unor politici sectoriale și subsectoriale complexe, care să asigure un mediu adecvat de creștere economică, de asigurare a suportului instituțional pentru accesul la informația industrială, de crearea unei infrastructuri tehnologică care să aibă în vedere posibilitățile locale de a absorbi și adapta tehnologiile, precum și de aplicarea unor metode moderne de management.

Politicile sectoriale și subsectoriale trebuie să țină cont de oportunitățile existente în domeniul materiilor prime și al piețelor. Liberalizarea comerțului și globalizarea producției industriale îi expune pe producători competiției prețurilor și determină pierderea piețelor pentru produsele care ignoră standardele tehnice, criteriile legate de mediu și cele de calitate.

O sarcină importantă pentru guverne este adoptarea de strategii și asigurarea de sisteme de suport industrial pentru firme mici și mijlocii, la fiecare nivel subsectorial. Suportul cuprinde o gamă largă de activități, de la standarde de calitate, pregătirea personalului, sprijin tehnologic, acces la credite și la finanțări, până la sprijin pentru producția orientată către export.

2 Promovarea investițiilor industriale

Toate țările lumii, în actualul sistem economic globalizat, caută să atragă un flux cât mai mare de investiții străine și să promoveze cooperarea pe plan tehnologic.

Pretutindeni se înființează agenții naționale pentru promovarea investițiilor și organisme care să reglementeze problema tehnologiilor. Acestea se ocupă cu „trainingul” și cu serviciile legate de pregătirea proiectului, negocieri pentru achiziția de tehnologie și promovarea legăturilor dintre investiții și tehnologie prin acțiuni care să aibă ca subiect investițiile, precum și prin alte mecanisme.

Rolul guvernelor se concretizează în adoptarea și aplicarea unor politici și strategii care să promoveze investițiile și transferul de tehnologie. Pentru adoptarea acestor politici, guvernele trebuie să dispună de un amplu

sistem de informații asupra tendințelor sectoriale și tehnologice care există la nivel global. Aceste informații se impun corelate cu studiile realizate pe plan național asupra constrângerilor și problemelor din anumite domenii industriale și cu cunoașterea foarte exactă a climatului și nevoilor tehnologice pentru fiecare subsector industrial. Guvernele, de asemenea, trebuie să asigure asistență asupra modului de integrare și promovare a influxurilor de investiții și tehnologie în domeniile industriale.

La nivel instituționalizat, guvernele trebuie să sprijine crearea unei rețele naționale care să identifice formuleze, analizeze, adopte și promoveze proiectele de investiții, prin: a) asigurarea asistenței în înființarea și întărirea rolului agențiilor naționale de promovare a investițiilor și despre investitori, și b) prin perfecționarea modului în care instituțiile naționale realizează studiile preinvestiție și acelor de fezabilitate.

La nivel de întreprindere, guvernele trebuie să sprijine agenții economice, să identifice oportunitățile pentru investiții și transfer tehnologic, să formuleze propunerile și proiectele de investiții, să promoveze aceste proiecte, să identifice partenerii, să negocieze proiectele de investiții și tranzacțiile legate de tehnologie, să pregătească studiile preinvestiție și studiile de fezabilitate, să identifice ori să mobilizeze resursele financiare și să asiste întreprinderile în faza de implementare a investiției.

3 Stimularea inovației tehnologice, a cercetării și dezvoltării

Guvernele trebuie să contribuie la constituirea unui mediu propice inovației și la dezvoltarea infrastructurii instituționale pentru sprijinirea inovațiilor.

În multe țări, aceste politici legate de inovarea tehnologică sunt integrate politicilor de dezvoltare industrială. Sprijinul guvernului trebuie să se bazeze pe proiectarea și implementarea unor strategii care:

- a) dezvoltă, integrează și promovează fluxurile legate de inovații și tehnologie;
- b) sprijină procesele care creează și dezvoltă întreprinderile bazate pe noi tehnologii;
- c) determină cererea de tehnologie la nivel național, circumscrisă nivelului mondial al tehnologiilor.

Determinarea cererilor de tehnologie (a nevoilor tehnologice) la nivelul fabricilor impune realizarea unor diagnoze tehnologice ale poziției lor competitive, evaluări ale strategiei lor tehnologice, dezvoltarea unui portofoliu de proiecte tehnologice și trasarea unor direcții de acțiune privind activitatea tehnologică și cea de inovație (de cercetare-dezvoltare).

Măsurile de promovare a fluxurilor inovative și de tehnologie includ suportul pentru centralele de management tehnologic, precum și revitalizarea și stabilirea de noi centre de cercetare și dezvoltare. Astfel de eforturi se combină cu un set de inițiative pentru stimularea cererii întreprinderilor bazate pe o nouă tehnologie (exemplu: parcuri științifice, incubatoare, legături între universități și industrie, mobilizarea de capital mixt, promovarea transferului tehnologic și altele).

4 Protejarea mediului înconjurător și a surselor de energie

Printre provocările-cheie ale secolului XXI se va situa și managementul energiei, al surselor de apă și utilizarea unei tehnologii mai curate. Astăzi, aceste preocupări alcătuiesc așa-numitul concept de **dezvoltare industrială ecologică**. Acest tip de concept impune ca toate aspectele ecologice să fie incluse în planurile, politicile și cheltuielile legate de industrie – realizându-se o integrare a obiectivelor ecologice cu cele ale dezvoltării industriale, fără sacrificarea creșterii economice.

O dezvoltare industrială susținută în acest sens depinde semnificativ de aplicarea adecvată a tehnologiilor. Aceasta înseamnă construirea unei capacități tehnice și științifice capabile de a obține, dezvolta, absorbi și aplica astfel de tehnologii. Țările în curs de dezvoltare au o capacitate limitată de implementare a protocoalelor și convențiilor internaționale legate de mediu (spre exemplu, eliminarea substanțelor care degradează stratul de ozon prin substituirea de produse și reproiectarea proceselor de producție).

Țările în curs de dezvoltare, întocmai țărilor capitaliste dezvoltate, trebuie să utilizeze în mod economic sursele de energie. Triplarea până în anul 2020 a consumului de energie înseamnă importante provocări pe plan financiar, instituțional și din punct de vedere al mediului. Importurile de energie au impus, deja, greutate în privința resurselor valutare; orientarea spre sursele interne de energie va solicita importante investiții de capital. Dacă nu vor fi atent urmărite, producția de energie și utilizarea energiei vor genera o degradare semnificativă a mediului și poluare, în special în zonele urbane.

Ca răspuns la aceste provocări, toate țările adoptă și coordonează politici și strategii legate de mediu și energie. Companii din lumea întreagă achiziționează know-how și tehnologii pentru o producție mai curată și pentru îmbunătățirea eficienței în generarea și utilizarea energiei.

Pe plan mondial, sunt adoptate programe la nivel național pentru a determina cu exactitate consumul și producția de substanțe care degradează

stratul de ozon. Convențiile internaționale, protocoalele și instrumentele de politică formează, de asemenea, baza pentru strategia națională.

5 Dezvoltarea resurselor umane

Dezvoltarea unor resurse umane bine pregătite, capabile de a învăța continuu să organizeze și să aplice noile cunoștințe și know-how constituie un element esențial pentru accelerarea industrializării și pentru asigurarea bunăstării economice și sociale.

Pentru guverne, aceasta înseamnă crearea și modernizarea instituțiilor care să se ocupe de dezvoltarea resurselor umane, extinderea capacității lor de a determina nevoile pe plan național, instituirea unor programe de pregătire, inclusiv pentru dezvoltarea antreprenorială. Pentru companiile și firmele industriale, a investi în oameni este la fel de important cu a investi în echipamente și fabrici. Sarcinile sunt, în general, împărțite : statul asigură școli, universități, facilități de pregătire vocațională și specializare ; patronii asigură pregătire practică la nivel de întreprindere și pregătire tehnică. Procesul de autopregătire (autoacumulare) a persoanelor individuale este, de asemenea, un element vital.

Obiectivul național trebuie să-l constituie un număr corespunzător de persoane bine pregătite pe care țara să-și construiască și dezvolte o industrie bazată pe competitivitate. Abilitatea de a pregăti oamenii, rapid și eficient, este un atu esențial pentru a cuceri noi piețe, pentru a crea noi produse și servicii, noi alianțe și pentru a obține alte avantaje comparative : Atât țările cu o mare competitivitate, cât și întreprinderile de succes consideră, prin urmare, dezvoltarea resurselor umane drept o investiție publică.

În statele în curs de dezvoltare, insuficiența unui personal industrial, bine pregătit managerial, profesional și tehnic afectează atât restructurarea industrială, cât și schimbarea tehnologică. Lipsa îndemârilor antreprenoriale și manageriale inhibă dezvoltarea sectorului privat, achiziționarea și utilizarea tehnologiilor competitive, îndeplinirea standardelor de calitate necesare pentru a concura pe piețele naționale și internaționale. Până când nu sunt stabilite legături corespunzătoare între sistemele educaționale, pe de o parte, și dezvoltarea științifică și tehnologică, pe de altă parte, țările în curs de dezvoltare, vor continua să facă cu greu față problemelor enumerate mai sus.

Identificarea a ceea ce are nevoie o țară pe plan educațional pentru a face față schimbărilor tehnologice și cerințelor legate de competitivitate este un proces complex.

Acesta impune o activitate substanțială pentru a defini strategiile și cerințele de pregătire pe termen mediu și lung, pentru autosuținerea dezvoltării resurselor umane. În mod științific, pregătirea numai la locul de muncă este adesea insuficientă pentru dezvoltarea forței de muncă.

6 Restructurarea, privatizarea și întărirea concurenței între întreprinderile industriale

O competiție mai puternică impune o eficiență mai ridicată, o productivitate mai mare și o calitate mai înaltă în cadrul întreprinderii, metode de marketing; distribuție în afara întreprinderii ([AN99], p. 221-290). Pentru întreprinderile private și cele de stat, atât din țările în curs de dezvoltare, cât și din cele în tranziție spre economia de piață creșterea rapidă a eficienței este vitală. După decenii în care aceste întreprinderi au fost protejate, „îndrumate” – acest obiectiv este foarte dificil de îndeplinit. Datorită comerțului liberalizat, firmele din țările enumerate mai sus se confruntă cu o competiție tot mai acerbă (din punct de vedere al prețului și calității) din partea importatorilor. Datorită unei liberalizări a importurilor, investițiilor și achiziției de tehnologie, ele vor trebui să concureze cu producătorii locali care vor fi cei mai rapizi în obținerea avantajului din ultimele tehnologii, sisteme de management modern și din acordurile încheiate cu partenerii externi. Astfel de companii, adesea un întreg subsector, au nevoie de ajutor pentru a supraviețui.

Urmând exemplul economiilor cu cel mai mare succes, țările în curs de dezvoltare se bazează în mod similar pe piață pentru alocarea resurselor și integrarea propriilor economii în comerțul mondial. O consecință directă este aceea că firmele din aceste țări sunt forțate de un mediu competitiv crescut să se adapteze, astfel încât să poată concura din punct de vedere monetar și internațional. Dificultățile pe care le întâmpină în adaptare reflectă o gamă largă de probleme: planuri inițiale destul de sărace referitoare la capacitatea de producție, tehnologie și echipamente învechite, un sistem de management inadecvat, marketing depășit și un personal mult prea numeros în raport cu nevoile. Rezultatul este reprezentat de performanțe slabe în toate domeniile, o insuficiență utilizare a capacităților și pierderi financiare. Riscul de a ceda în fața unei competiții crescute determină o presiune mare asupra profiturilor și salariilor, conducând în final fie la închiderea fabricii, fie, acolo unde este posibil, la restructurarea acesteia.

Pe măsură ce piețele în țările în curs de dezvoltare devin din ce în ce mai competitive, iar cele din fostele țări comuniste mai orientate spre concurență, numărul întreprinderilor care au nevoie de asistență pentru restructurare crește rapid. În economiile aflate în tranziție, numărul firmelor medii și mari vulnerabile este de ordinul miilor. În țările în curs de dezvoltare, numărul acestor întreprinderi este mai mic, dar impactul lor economic este în mod corespunzător mai mare. În ambele cazuri, se disting constrângerile financiare ale guvernelor în efectuarea schimbărilor, constrângeri cărora li se adaugă lipsa de experiență în proiectarea și implementarea strategiilor pentru restructurare și/sau privatizare. În cele mai multe dintre aceste state, organizațiile industriale (camerele de comerț și industrie, asociațiile producătorilor), sunt, de asemenea, incapabile să ofere sfaturile necesare pentru numeroasele aspecte legate de restructurarea sectoarelor și companiilor, pentru modernizarea și creșterea competitivității lor.

7 Expansiunea și diversificarea întreprinderilor mici și mijlocii

Dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii (ÎMM), element esențial în strategiile de creștere ale celor mai multe economii, are o semnificație particulară pentru țările în curs de dezvoltare. Operațiunile legate de ÎMM cuprind o paletă largă și diversă de activități economice, de la întreprinderi mici de producție cu potențial rapid de creștere sau întreprinderi în domeniul serviciilor utilizând echipament modern, până la microîntreprinderi în domeniul urban și rural. Împreună, ÎMM nu numai că au o contribuție, semnificativă la îmbunătățirea condițiilor de trai, însă, de asemenea, contribuție la formarea locală de capital, atingând niveluri înalte de productivitate și competitivitate. ÎMM pot fi elemente importante în creșterea producției industriale și a locurilor de muncă și pot servi ca un mecanism vital pentru creșterea antreprenorială tehnologică și managerială. Prin întreprinderile mici și mijlocii, sectoare industriale întregi pot să-și dezvolte competitivitatea și exporturile. Întreprinderile mici și mijlocii sunt din ce în ce mai mult recunoscute ca principalul mijloc pentru obținerea unei creșteri industriale echitabile și susținute și ca o modalitate de a asigura diversificarea și dispersia industrială.

Pentru dezvoltarea rurală, rolul întreprinderilor mici și, în special, al micro-întreprinderilor, capătă o importanță deosebită. Industrializarea ariilor neurbane este o prioritate majoră, atât pentru a reduce migrarea către zonele orășenești, cât și pentru creșterea numărului de locuri de muncă și a

veniturilor, astfel reducându-se sărăcia în regiunile rurale ale țărilor în curs de dezvoltare. Industriile rurale, întreprinderile mici din aceste zone sunt considerate ca o legătură vitală în lanțul creșterii industriale naționale. Activitatea lor de producție, marketing și comercială se integrează în sectorul agricol și cel de servicii în ariile rurale și cu întreprinderile mici și mijlocii în ariile urbane. Industriile rurale sunt astfel tot mai mult recunoscute ca un instrument cheie pentru o dezvoltare economico-socială susținută. Aproape un miliard de oameni, din 114 țări în curs de dezvoltare trăiesc în sărăcie în zonele rurale.

8 Centrarea pe calitate, prin standardizare și metrologie

O nouă abordare a organizării firmei schimbă regulile competitivității pe plan mondial. În centrul acestei evoluții stau tehnicile legate de calitatea produselor și de controlul calității. Identificată cu producătorii asiatici de succes, al căror nivel înalt al calității produselor și serviciilor reprezintă acum un mare avantaj competitiv pentru ei, abordarea câștigă aderenți printre toți producătorii din lume. Țările în curs de dezvoltare au recunoscut prioritatea calității, iar acest fapt le poate ajuta în dobândirea progresului economic și social.

De primă importanță pentru eforturile legate de îmbunătățirea calității sunt metrologia și standardele. Metrologia industrială servește la menținerea unor sisteme esențiale de măsurare adecvată pentru sprijinul în producerea unor bunuri și servicii de calitate. Acoperind activități ca atenta calibrare a mașinilor și a instrumentelor de laborator, metrologia se adaugă eforturilor de îmbunătățire a calității. Standardele naționale și internaționale conțin un set de cerințe care trebuie satisfăcute de un material, proces, produs, procedură, metodă de testare și au o performanță fizică, de funcționare sau caracteristică legată de performanță.

Dar, în timp ce rolul calității a apărut în mod clar că o veritabilă critică ce influențează competitivitatea întreprinderilor, cele mai competitive pe plan mondial au reconsiderat acest obiectiv. Pentru ele, creșterea calității este, în principal, un element al unei abordări care accentuează îmbunătățirea continuă a tuturor componentelor procesului de producție. Creșterea calității produselor – împreună cu un accent pus simultan pe progresul în domeniul productivității, flexibilității și performanțelor legate de cost – constituie un element absolut necesar pentru îmbunătățirea organizării generale.

În cursa globală pentru îmbunătățirea calității și creșterea eficienței, firmele de succes sunt răsplătite cu un segment mai mare de piață pe care îl dețin. Recunoscând acest aspect, guvernele conlucrează strâns cu Camerele de comerț, asociațiile industriașilor pentru a sensibiliza producătorii asupra cerințelor legate de calitate și pentru a se asigura că instituțiile naționale îndeplinesc aceste cerințe. Noile abordări trebuie să combine rezultatele îmbunătățirii calității (aspect crucial pentru satisfacerea clientului) cu măsuri de eficiență și profitabilitate (o principală preocupare a managerilor). Asemenea măsuri vor permite managerilor să grăbească pasul modernizării bazându-se pe resursele existente.

9 Multiplicarea și transparența informațiilor și statisticile industriale

Abilitatea de a beneficia de avantajul legat de resurse, de schimbarea tehnologiei și oportunitățile oferite de piețe, impune acordarea unei importanțe deosebite accesului la informații și know-how. În mediul competitiv de astăzi, informațiile necesare pentru îmbunătățirea și adaptarea producției și pentru promovarea bunurilor și serviciilor pot fi un aspect crucial pentru supra-viețuire. Companiile de toate mărimile doresc accesul la cele mai noi informații, atât informații brute (neprelucrate), cât și date cu caracter tehnic și economic.

Ele trebuie să se echipeze nu numai pentru a obține aceste informații, dar și pentru a le prelucra. Pe plan național, informațiile sunt necesare pentru o gamă variată de domenii – tehnologie, echipamente și mașini, materii prime, piese de schimb, protecția mediului, patente, investiții, transfer tehnologic, condiții economice existente în alte țări, tendințe legate de piață și oportunități de export.

Experiența în țările recent industrializate arată că accesul la informații tehnologice credibile poate fi decisiv pentru producători în „comprimarea” unor perioade de dezvoltare tehnologică (care sunt foarte dureroase și costisitoare). Informațiile economice de ultimă oră, analiza asupra tendințelor economice globale și asupra dezvoltării industriale din alte țări ale lumii sunt, prin urmare indispensabile și reprezintă o modalitate de identificare a nevoilor industriale, a oportunităților, constrângerilor și priorităților țării ori ale regiunii avute în vedere. Analizele economice asigură baza pentru formularea și implementarea adecvată a proiectelor industriale atât de către entitățile publice, cât și de către cele private.

Absența acestor analize frânează creșterea economică și înțelegerea problemelor majore de dezvoltare industrială.

Natura serviciilor statistice s-a schimbat dramatic începând cu anii '80. Întâi au apărut mijloacele computerizate mai ieftine și mai accesibile, care asigurau creșterea eficienței și flexibilității operațiilor statistice. În al doilea rând, contextul în care datele sunt prelucrate s-a schimbat fundamental. Epoca economiilor de piață, liberalizarea comerțului și o integrare mai puternică în economia globală impun date diferite de cele care erau tradițional căutate – spre exemplu, date referitoare la oportunitățile de investiție, ratele de utilizare a capacităților, nivelul pregătirii, tendințe pe piață. În al treilea rând, componența furnizorilor de date și a utilizatorilor de date s-a schimbat.

Statisticienii, în trecut, colecționau date de la firme de stat, care trebuiau să răspundă diferitelor chestionare. În mod similar, principalii utilizatori ai datelor erau organele care se ocupau de planificarea economică. Astăzi, statisticienii trebuie să satisfacă o varietate de cereri de informații pentru o gamă largă de clienți. Nu în ultimul rând, trebuie ținut cont de faptul că informația este un element perisabil într-o economie de piață. Cei care trebuie să răspundă rapid la semnalele pieței trebuie să aibă acces în mod real la informații de ultimă oră.

10 Dezvoltarea regională

Guvernele trebuie să țină cont, în programele pe care le elaborează, de dezvoltarea industrială echilibrată a tuturor zonelor din țara respectivă. Regiunile mai sărace trebuie sprijinite prin acordarea de ajutor material, logistic și informațional despre dezvoltarea diferitelor sectoare industriale, pregătirea forței de muncă, restructurarea și privatizarea întreprinderilor deja existente, dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii.

De asemenea, prin intermediul agențiilor naționale de promovare a investițiilor străine și a legislației, se impune crearea unor facilități care să permită atragerea unui volum cât mai mare de investiții.

Dezvoltarea industrială a regiunilor unei țări trebuie să se facă astfel încât pe ansamblul țării și chiar al zonei geografice în care se situează ea să se realizeze o integrare regională. Integrarea regională la nivel național și zonal (exemplu : Europa de est, Asia de sud-est, America Latină etc.) va putea conduce la o specializare în industrie, la alocarea eficientă a resurselor regionale, creșterea competitivității pe piață, stimularea investițiilor în regiune.

11 Extinderea comerțului și cooperării internaționale

Runda Uruguay, prin acordul țărilor membre de a libera mai pronunțat comerțul mondial, va îmbunătăți accesul la piețele externe pentru exporturile țărilor în curs de dezvoltare.

Principalele beneficii pentru țările membre ale nou constituitei Organizații Mondiale a Comerțului vor fi:

- tarife mai mici;
- îndepărtarea barierelor nontarifare;
- subvenții mai mici;
- practici de investiții mai bune;
- o protecție mai bună pentru drepturile de proprietate intelectuală;
- sistem unificat de soluționare a disputelor prin acorduri multilaterale de comerț;
- liberalizarea treptată a industriei textilelor și a confecțiilor, aspect care va favoriza, pe termen scurt, țările cu mari disponibilități de export, dar pe termen lung va crea oportunități de creștere economică pentru țările în curs de dezvoltare;
- începerea liberalizării în agricultură este văzută favorabil din punct de vedere al eficienței și echității;
- în ceea ce privește măsurile legate de investiții, restricțiile legate de opțiunile politicii naționale vor fi mult mai puțin severe, datorită climatului general de liberalizare a piețelor.

Un studiu GATT demonstrează că atunci când acordurile Rundei Uruguay vor fi deplin implementate, comerțul mondial va crește cu 75 – miliarde dolari (în dolari 1992); ori cu 12% peste nivelul comerțului mondial care ar exista în an 2005 dacă aceste acorduri s-ar aplica. Câștigurile pentru țările în curs de dezvoltare vor totaliza un surplus de 200 miliarde de dolari.

Bibliografie

- [AN99] **Adumitrăcesei, I.D., Niculescu, N., G.** - *Post-Socialist Romanian Economy*, Ed. Economică, București, 1999.
- [Ant74] **Anthony, S.** - *Macroeconomics Theory and Policy*, University, Comp. of Vermont, Houghton Mifflin, Boston, 1974.
- [Sar03] **Sârbovan, Marina** - *Economie III*, Ed. Orion, București, 2003.